

'Ik spaar niemand, dus ook mezelf niet'

 De Morgen - 30 Nov. 2020
Pagina 13

Het was kort voor de lockdown dat we comedian en mediaconferencier - ja, dat is een beroep, ook al is hij de enige die het uitoefent - Xander De Rycke voor het laatst ontmoetten. De aanleiding was Bekend & bescheiden, de grootste zaalshow uit zijn carrière, die dra in première zou gaan. Het gesprek eindigde met: "Er is maar één ding waar ik bang voor ben: dat mijn shows geannuleerd worden door het fucking coronavirus."

De Rycke, die ons vanuit een met Jurassic Park-memorabilia gevulde kamer in zijn huis in Gent toespreekt via Zoom, herinnert het zich nog levendig. "O, wat hebben we gelachen, toen! Ha ha ha, corona!", klinkt het ietwat sarcastisch. Want natuurlijk werd de tournee van Bekend & bescheiden, goed voor 15.000 verkochte kaartjes, wél geannuleerd. Op de avant-première in Leuven en een 'halve' première - minder dan 1.000 man mocht toen nog binnen - in de Gentse Capitole na. "Die shows annuleren, dat deed pijn. Het is heel vervelend om aan iets te werken en het dan niet te kunnen spelen."

We hebben met De Rycke opnieuw afgesproken naar aanleiding van Bekend & bescheiden, maar ditmaal is het niet de titel van een nieuwe show, maar van een nieuw boek. Een biografie, meer bepaald. Nog opvallender: het is, na het tien jaar oude Het leven is kak. En dan wordt het grappig, de tweede biografie van de nog maar 32-jarige komiek. "Ik had sowieso het plan om dat boek opnieuw te schrijven, want de voorraad was uitgeput, en ik had het eigenlijk tien jaar te vroeg geschreven. Al ga ik dat over dit boek over tien jaar waarschijnlijk wéér kunnen zeggen."

"Maar ik had ook niet verwacht dat mijn fanbase nog ging verdubbelen. Daarbij komt nog dat ik volgend jaar, in maart, vijftien jaar bezig ben. Dus ik wilde rond die periode een nieuwe versie van mijn biografie uitbrengen. En als je acht maanden thuis met je vingers zit te draaien, heb je een zee van tijd."

Toch kwam de lockdown niet welgekomen. De Rycke stond op het punt om met zijn lief van Antwerpen naar Gent te verhuizen, maar, zo leren we uit de laatste hoofdstukken van zijn boek, dat liep verkeerd. "Mijn kaarten lagen echt niet goed geschud", blikt hij terug. "Ik was de grootste tournee van mijn carrière kwijt, ik moest verhuizen, maar ik kon het niet - waardoor ik drie maanden voor twee huizen huur heb mogen betalen - en ik ging samenwonen met mijn lief, en die relatie is de eerste week van de lockdown stukgelopen. En o ja, vijf dagen na de première heb ik corona gekregen. Het heeft nog tot augustus geduurd voor ik weer min of meer mezelf was."

Emmers als toilet

Het heeft De Rycke echter niet tegengehouden om deze zomer, voor een beperkt publiek, een nieuwe show te spelen - Uitgerust & immuun -, een marathonpodcast op te nemen én een biografie van ruim 300 bladzijden te schrijven. Al kreeg hij voor dat laatste de hulp van zijn nieuwe vriendin. "Ze heeft de ambitie om schrijfster te worden. Dus heb ik over de volledige zomer 24 uur aan interviews met haar gedaan. Ze heeft een heel snelle crash course over het leven van Xander De Rycke gekregen. En ik heb haar ook gewaarschuwd. 'Houd je maar vast: de eerste achttien jaar van mijn leven zijn vrij surrealistisch'."

Dat blijkt eens te meer uit, grofweg, de eerste helft van Bekend & bescheiden, waarin De Ryckes jeugd wordt uitgespit. "Mijn moeder heeft een gat in mijn hart nagelaten dat nooit meer op te vullen is", stond er dik twee jaar geleden boven een interview met De Rycke in deze krant, en in zijn biografie maakt hij in pijnlijke en soms weerzinwekkende details duidelijk waarom. Zijn jeugd in Zelzate en Eeklo wordt getekend door het chronische alcoholisme van zijn alleenstaande moeder, door hopen afval die zich opstapelen in huis, door emmers die als toilet gebruikt worden, door een permanente staat van verwaarlozing. "In ons huis heerste een smerigheid die je je niet kunt inbeelden. Er waren wandelpaden om van punt a naar punt b te geraken. Wandelpaden tussen muren van vuil en rommel", schrijft De Rycke. Of: "Na een tijd leek het alsof ik samenwoonde met een mentaal gestoorde clochard."

Voor De Rycke blijft het "surrealistisch" om over te schrijven. "Maar dat het steeds verder achter mij ligt, maakt het wel gemakkelijker om het neer te pennen", vertelt hij vandaag. "Het moeilijke is dat het een soort compassie opwekt, waar ik niet per se om vraag. Ik wil niet dat het lijkt alsof ik blij dwepen met 'mijn afschuwelijke jeugd'. Maar ik vertel het omdat het waargebeurd is en part of my life is."

De absolute duivel

Op zijn dertiende brandde het huis af ("Volgens de brandweer was er een kortsluiting geweest. Grappig, want we hadden al een jaar geen elektriciteit meer", staat er te lezen) en op zijn achttiende breekt De Rycke met zijn moeder. Tien jaar lang zouden ze geen contact meer hebben, tot ze vijf jaar geleden een hersenbloeding kreeg. Nu krijgt hij af en toe een sms. "De afgelopen tien jaar is mijn mening over mijn moeder verschoven. De eerste achttien jaar van mijn leven is ze de absolute duivel geweest, dan heeft ze tien jaar lang alleen in mijn herinnering bestaan, en de laatste vijf jaar is ze voor mij een zwaar beperkte vrouw geworden die immens op mijn zenuwen kan werken. Maar ik wilde haar niet sparen in de eerste hoofdstukken omdat ze nu een zestigplusser met een beperking is."

Bekend & bescheiden is eerlijk en uiterst direct, ook voor De Rycke zelf. "Ik spaar mezelf niet, en ik ga anderen ook niet sparen", vat hij het samen. De passages die zich op het internaat in Mariakerke afspelen, zijn even onverbloemd als die in zijn ouderlijk huis. Over gepest worden, onder meer, en over zelf pesten. "Ik heb daar veel schuldgevoelens over, over die periode. Ik pestte omdat ik niet onderaan in de pikorde wilde staan. Niemand wil de grootste debiel van de klas zijn, dus je zoekt altijd iemand die nog onder jou staat. Er zijn mensen met wie ik op Facebook contact heb gezocht, om daarover te spreken. Een van mijn toenmalige vrienden heette Jimmy, en hij zat toen in de periode dat hij als homo uit de kast wilde komen. Ik heb met mijn grote muil voor heel de klas gezegd dat hij homo was. Ik heb hem uit de kast geforceerd. Daarvan heb ik jaren wakker gelegen."

Ook over de weinig glamoureuze optredens die een prille comedian moet doorstaan, is De Rycke uiterst rechtuit. Hij herinnert zich een oude vrouw op de kermis in Elingen, die de geluidsman tijdens zijn optreden kwam vragen "om die meneer zijn micro wat stiller te zetten, want we verstaan mekaar niet".

De vete

Bovendien werd hij in zijn eerste jaren gespiegeld aan Philippe Geubels, met wie hij tweemaal in de finale van een comedywedstrijd stond. Het droge, gezapige typetje van Geubels en de brute, grove grappen van De Rycke werden tegen elkaar uit gespeeld.

De 'vete', noemt Xander De Rycke het, met nadruk op de aanhalingstekens, werd vorig jaar opnieuw aangehaald in een aflevering van Alex Agnews podcast Welcome to the AA. "Alex vroeg ernaar, en Geubels antwoordde daar, vond ik, verrassend bits op. Terwijl het voor mij al tien jaar geleden was."

In het programma Comedy Casino Cup kreeg De Rycke de reputatie nors en onhandelbaar te zijn: op enkele passages in Mag ik u kussen? en De laatste groet na werd hij niet met open armen ontvangen in televisieland (Bekend & bescheiden zoomt ook in op onaangename ervaringen met De slimste mens ter wereld en de redactie van De ideale wereld), terwijl Geubels via het kleine scherm de bekendste en meest geliefde komiek van Vlaanderen werd.

"Als ik er nu op terugblik? Dan denk ik: had ik maar andere dingen gezegd en andere dingen gedaan. Maar er zat maar een half jaar tussen mijn start in de comedy en het moment waarop ik bij mijn moeder ben weggegaan. Ik was zó bang om dat succes weer kwijt te raken... Ik was nors en kwaad en haalde naar iedereen uit omdat ik dat ene dingetje waar ik goed in was, niet wilde afgeven. Dat norske type ben ik blijven volhouden omdat ik dacht dat het werkte. Maar hoe ouder ik werd en hoe meer mijn levenskwaliteit verbeterde, hoe minder ik mij in dat typetje herkende."

Naarmate Bekend & bescheiden vordert, lijkt de norske Xander De Rycke dan ook te verdwijnen. Na de eerste Houdt het voor bekeken, zijn inmiddels beruchte eindejaarsconferentie over media en tv, kwam de carrière van de comedian in een stroomversnelling terecht: een stroomversnelling die nog altijd voortduurt, ook al heeft hij de vijfde editie, alweer omwille van corona, moeten annuleren. "Voor Houdt het voor bekeken stond ik dicht bij het punt om gewoon een job te gaan zoeken. Dat mijn familie niet in mij gelooft, dat mijn management niet in mij gelooft en dat de media niet in mij geloven, daar kan ik mee leven. Maar vijf jaar geleden was er een moment dat er bijna geen publiek meer naar mijn shows kwam kijken. Als dat gebeurt, dan is het op voor mij. Dan kan ik het alleen op mezelf steken."

Vijf jaar later is zijn publiek talrijker dan ooit tevoren. Van Bekend & bescheiden zijn in pre-order alleen al meer boeken verkocht dan de volledige oplage van Het leven is kak. "Veel mensen halen uit mijn verhaal een boodschap van hoop en doorzettingsvermogen. Dat wilde ik ook. Het mocht niet de grote depressieshow worden. Het boek eindigt, bijna letterlijk, op dit moment in mijn leven. En ik hoop dat mijn leven in deze stijgende lijn blijft gaan."

Al zou dat slecht nieuws zijn voor een derde biografie, bedenkt hij nog. "Het is niet interessant om alleen over positieve dingen te schrijven, natuurlijk. Maar er zal nog wel wat gebeuren. Mijn leven kan nog alle kanten uitgaan."

Xander De Rycke, Bekend & bescheiden, Borgerhoff & Lambergts, 326 pp., 24,99 euro.

EWOUDE CEULEMANS

Copyright © 2020 De Persgroep Publishing. Alle rechten voorbehouden